

ประชาธิปไตย : จำต้องมีธรรมาธิปไตย

พิเชษฐ พัฒนโชติ *

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์ไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่อประมาณ พ.ศ.๑๘๐๐ จนกระทั่งพ.ศ.๒๔๗๕ รวมเป็นเวลาประมาณ ๖๗๕ ปี หลังจาก พ.ศ.๒๔๗๕ เรียกกันว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จนกระทั่งปัจจุบัน เป็นระยะเวลาประมาณ ๘๖ ปี แต่ตลอดระยะเวลาดังกล่าว การเมืองการปกครองในประเทศไทยก็เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา การปกครองที่ผู้ปกครองมาจากการยึดอำนาจ แล้วก็มาสู่การเลือกตั้ง แล้วก็ยึดอำนาจ สลับการการเลือกตั้งจนกระทั่งปัจจุบันนี้

การเมืองไทยไม่ได้พัฒนาไปมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย หรือแม้ประเทศที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการเมืองการปกครองภายหลังประเทศไทย เช่น จีน สิงคโปร์ ช่วงที่มีการเลือกตั้ง มีข้อเท็จจริงปรากฏมากมายว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต เทียงธรรม เมื่อมีคณะผู้บริหารประเทศก็ตั้งกลุ่มแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐ จนมีการทุจริตประพฤติมิชอบมากมาย จนกลายเป็นข้ออ้างประการสำคัญประการหนึ่งของคณะทหารที่เข้ามายึดอำนาจการปกครองทุกครั้งไป

จะพิจารณาเห็นได้ว่าการเมืองไทยที่ผ่านมายังไม่เคยมียุคใด สมัยใด กล่าวถึงการปกครองที่ยึดหลักคำสอน หรือแนวคิดทางศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาซึ่งประชาชนมากกว่าร้อยละ ๙๐ ของประเทศนับถือหรือเป็นพุทธมามกะ การเมืองการปกครองที่ผ่านมา เรามักพูดถึงหลักประชาธิปไตย โดยการนำแนวคิดจากประเทศตะวันตกมาเป็นหลักในการปกครอง โดยที่เราไม่เคยนำแนวคิดที่เป็นของบรรพบุรุษที่ตกทอดมาตลอดช่วงหลายอายุคนนับพันปี ยึดมั่นหลักการปกครองที่ต้องมี “ธรรมาธิปไตย” เพื่อให้การเมืองไทยมีธรรมาภิบาลเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใช้อำนาจรัฐ และนักการเมืองได้ โดยสรุปดังนี้

นอกจากนี้ความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด แนวทางการปฏิบัติ แนวทางการบริหารประเทศ ของผู้ใช้อำนาจรัฐ และนักการเมือง เพื่อให้การเมืองไทยได้พัฒนาไปในทางการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ปกครองตลอดจนของประชาชนโดยทั่วไปให้มากขึ้น เพื่อที่จะทำให้เห็นว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีธรรมาธิปไตย

จากสภาพปัญหาทางการเมือง ในสังคมไทยปัจจุบันที่มีความหลากหลาย ความแตกต่าง จนกระทั่งพัฒนาเป็นความแตกแยก และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยการยึดอำนาจของคณะ คสช. เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จนกระทั่งปัจจุบัน แม้จะดูเหมือนว่าการเมืองจะดีขึ้น แต่รากเหง้าของความแตกต่าง และความแตกแยกก็ยังคงมีอยู่ เพียงแต่ไม่ได้แสดงเชิงคุณภาพให้ปรากฏ ปัญหาที่น่าสนใจ ว่าจริง ๆ แล้ว การเมืองที่ควรเป็นสำหรับประเทศไทยควรเป็นอย่างไร จำเป็นหรือไม่

กรรมการนโยบาย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) อดีตรองประธานวุฒิสภาคนที่หนึ่ง, ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นรป.) รุ่นที่ ๖ ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ประเทศไทยซึ่งมี ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของเรามาช้านาน จะต้องดำเนินวิถีการเมือง แบบประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศตะวันตก

กำเนิดประชาธิปไตยในประเทศไทย*

แม้ประเทศไทยจะมีได้ตกเป็นอาณานิคมโดยตรง แต่ก็ถูกคุกคามโดยลัทธิอาณานิคม และก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจของตะวันตก (นับตั้งแต่สนธิสัญญาบาวริง) การคุกคามทางการเมืองจากฝรั่งเศสและการครอบงำทางเศรษฐกิจของอังกฤษ ตลอดจนปัญหาทางวัฒนธรรม ที่เกิดความรู้สึกลงในแง่ของการถูกเหยียดหยามในทำนองของ “ผิวขาว-ผิวเหลือง” มีส่วนกระตุ้นให้เกิดลัทธิชาตินิยมขึ้นในหมู่ผู้นำของไทย และจะมีชัดเจนยิ่งขึ้นใน “ผู้นำใหม่”

นับตั้งแต่การปฏิวัติฝรั่งเศส ๑๗๘๙ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเกิดขึ้นมากมาย และเป็นการโค่นล้มระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เช่น การปฏิรูปเมจิในญี่ปุ่น, การปฏิวัติของ ดร.ซุนยัตเซ็น ในจีน, การปฏิวัติพระเจ้าซาร์ในรัสเซีย, การสิ้นสุดการปกครองของพระเจ้าไกเซอร์ในเยอรมัน, รวมทั้งการสิ้นสุดของระบบจักรพรรดิ ออสเตรีย-ฮังการี, ซึ่งบรรยากาศเหล่านี้ส่งอิทธิพลต่อการเมืองของไทยมหาศาล จนกระทั่งมีการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ โดยประกาศการยึดอำนาจว่า “การปกครองซึ่งคณะราษฎรจะพึงกระทำก็คือ จะต้องจัดวางโครงการอาศัยหลักวิชา ไม่ทำไปเสมือนคนตาบอด เช่น รัฐบาลที่มีกษัตริย์เหนือกฎหมาย ทำมาแล้ว” หลักหกประการคือ หลักเอกราช, หลักปลอดภัย, หลักเศรษฐกิจ, หลักสิทธิเสมอภาค, หลักเสรีภาพ, และหลักการศึกษาศึกษา และประกาศการปกครองใหม่ที่ว่า “เหตุฉะนั้น ราษฎร ข้าราชการ ทหารและพลเรือนที่รู้เท่าถึงการกระทำอันชั่วร้ายของรัฐบาลดังกล่าวแล้วจึงรวมกำลังกันตั้งเป็น คณะราษฎรขึ้น และได้ยึดอำนาจของรัฐบาลของกษัตริย์ไว้แล้ว คณะราษฎรเห็นว่าการที่จะแก้ความชั่วร้ายนี้ได้ ก็โดยที่จะต้องจัดการปกครองโดยมีสภา จะได้ช่วยกันปรึกษาหารือหลาย ๆ ความคิดดีกว่าความคิดเดียว ส่วนผู้เป็นประมุขของประเทศนั้น คณะราษฎรไม่ประสงค์ทำการแย่งชิงราชสมบัติ ฉะนั้นจึงได้ขอเชิญให้กษัตริย์องค์นี้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์ต่อไป แต่จะต้องอยู่ใต้กฎหมายธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน จะทำอะไรโดยลำพังไม่ได้นอกจากด้วยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร”

นับตั้งแต่เรามีสภาผู้แทนราษฎร เป็นเวลา ๘๖ ปี ประเทศยังมีปัญหาในทุกด้าน หลักหกประการยังเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพัฒนา แต่ประเทศกลับมีปัญหาเกิดขึ้นมากมาย ทั้งความเหลื่อมล้ำ การทุจริตประพฤติมิชอบ ปัญหาสังคม ความปลอดภัย การศึกษาที่ล่าช้า การพัฒนาที่ทำลายทรัพยากร การไม่มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตลอดจนความอ่อนด้อยทางคุณธรรม จริยธรรม ทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะเหตุใด

* ชาญวิทย์ เกษตรศิริ:ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ๒๔๗๕-๒๕๐๐ อุดมการณ์ชาติและประชาธิปไตย หน้า

การเมืองคืออะไร : ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ^๒

การเมือง คือ สิ่งที่ตั้งรากฐานอยู่บนความทะเยอทะยาน ในการอยู่เติบโต กินเติบโต หรือความมัวเมาในความสุขทางเนื้อหนังโดยปราศจากนึกถึงโลกหน้า พระเป็นเจ้าและความตาย และมีอำนาจเป็นความถูกต้อง และประโยชน์ของตนเป็นความยุติธรรม และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก เมื่อเกิดปรารถนา การอยู่เติบโตกินเติบโตขึ้นมาแล้วเท่านั้น

ลัทธิฝ่ายอภิชนาธิปไตยนับตั้งแต่ราชาธิปไตยลงมา ก็คือ การสงวน การอยู่เติบโต กินเติบโต ไว้สำหรับคนบางชั้น บางพวก และลัทธิฝ่ายประชาธิปไตย ก็คือ การยื้อแย่ง เอาการอยู่เติบโต กินเติบโต นั้นมาเฉลี่ยกันให้ทั่วถึง

แต่จัดการกับประชาธิปไตย จึงไม่มีความหมาย อันแตกต่างอะไรกัน เพราะเป็นการจัดเพื่อให้ฝ่ายตนได้มาซึ่งการอยู่เติบโต กินเติบโต นั้นเองแหละ ประชาธิปไตยนั้นเมื่อถึงคราวที่จะแสดงบทบาทอันจริงจังขึ้นมา ก็ได้มอบกำลังและอำนาจให้ใครคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีอำนาจเด็ดขาด และนั่นก็คือ เผด็จการนั่นเอง แล้วเหตุการณ์ก็เป็นไปตามอำนาจ กิเลส ของผู้มีอำนาจ จึงเห็นได้ว่า ที่แท้นั้น ก็คือ **กิเลสชาติ** ต่างหากที่ครองโลก บังคับกลุ่มคนให้เป็นไป

ในวงประชาธิปไตยนั้นแล้ว ถ้าเป็นการปฏิวัติ ที่แย่งกันอยู่เติบโต กินเติบโต มาจากอภิชนาธิปไตย ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง แต่ถ้าใครเกิดปฏิวัติเพื่อยื้อแย่งการอยู่เติบโต กินเติบโต ไปจากชนชั้นที่ครองอำนาจอยู่ ไปแยกกระจายให้ทั่วถึงในชั้นต่ำโดยทั่วไป โลกในสมัยนี้ยังเชื่อว่าเป็นการกระทำผิด หรืออาชญากรรมทีเดียว (เช่น ที่พวกเสรีประชาธิปไตยกำลังกล่าวหาพวกคอมมิวนิสต์อยู่) จึงเห็นได้ว่า อำนาจยังเป็นความยุติธรรมอยู่

ฉะนั้น การเมืองจึงใช้สิ่งที่สามารถจัดโลกให้มีสันติภาพ ซึ่งหมายถึงความบริสุทธิ์ สะอาด ความสว่างไสว แจ่มแจ้ง และความสงบเยือกเย็นอันแท้จริง

นอกจากนี้ ท่านอาจารย์พุทธทาสได้ปรารภถึงพุทธภษิตที่แสดงว่าควรสนใจการเมือง และให้ความสำคัญกับการเมืองอย่างยิ่ง และได้ศึกษาจนเป็นข้อเสนอเชิงระบบ ระบบการเมืองแบบ **“ธัมมิกสังคมนิยม – ธรรมิกสังคมนิยม-สังคมธรรมิก”** ซึ่งศาสตราจารย์ โดนัลด์ สแควเรอร์ ผอ.ศูนย์ศึกษาศาสนาโลก แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ได้รวบรวมเรียบเรียงและแปลเรื่อง ธัมมิกสังคมนิยม เป็นภาษาอังกฤษ โดยระบุว่า **“พุทธสังคมนิยม”** ในฐานะอุดมการณ์และเค้าโครงการการเมือง เริ่มเกิดเป็นวัฒนธรรมชาวพุทธของเอเชียขึ้น เมื่อปลายจักรวรรดินิยม และเริ่มต้นรัฐชาติเอเชียปัจจุบันราว ๒ ทศวรรษ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในศรีลังกา พม่า และกัมพูชา ซึ่งศาสตราจารย์โดนัลด์ สแควเรอร์ กล่าวว่า พุทธสังคมนิยมที่ผู้นำเหล่านั้นพูดเป็นการตีฝีปาก มากกว่าจะถือเอาเนื้อหาสาระที่แท้จริง ในขณะที่ **“พุทธสังคมนิยม”** ของท่านอาจารย์พุทธทาส มีรากฐานอยู่บนธรรม เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แสดงถึงภาวะศีลธรรมดั้งเดิมของปัจเจกบุคคลและสังคม ด้วยทัศนะที่มีรากฐานทางปรัชญาที่เป็นสากล ศาสตราจารย์โดนัลด์ สแควเรอร์ กล่าวว่า ในบรรดานักคิดทางพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ที่ประวัติศาสตร์จะต้องยกย่องเชิดชูท่านไว้ในฐานะนักคิดฝ่ายเถรวาท ที่มีอิทธิพลมากที่สุด นับตั้งแต่โฆษกจารย์ แห่งลังกาทวีปเป็นต้นมา และจักรประเมินบทบาท และความสำคัญของท่านดุจดั่งท่านนาคารชุน นักคิดฝ่ายพุทธผู้ยิ่งใหญ่ชาวอินเดียทีเดียว

^๒ พุทธทาสภิกขุ. การเมืองคืออะไร ? : หนทางรอดของมนุษย์ คือ ธรรมิกสังคมนิยม

นอกจากนี้ ท่านอาจารย์พุทธทาสได้เน้น หลักการพื้นฐาน ๓ ประการ ของ “ธัมมิกสังคมนิยม” คือ

๑. **ประโยชน์ส่วนรวม** ซึ่งแสดงถึงเค้าโครงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งหมด
๒. **การควบคุมตนเอง และเอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน** ซึ่งแสดงถึงการควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล
๓. **มีความเคารพนับถือ และเมตตากรุณาต่อกัน** ในการให้คุณค่าต่อชีวิตของสรรพสัตว์ (ซึ่งอธิบายถึงท่าที ที่เราพึงมีต่อชีวิตในทุกๆรูปแบบ)
ท่านอาจารย์พุทธทาส ยังได้ระบุถึง หนทางรอดของมนุษย์ จะต้องสร้างเหตุ ปัจจัย ๕ ประการคือ
 - ๓.๑ ต้องจัดระบบการศึกษาเสียใหม่ อย่าให้จิตใจของมนุษย์ทั้งหมดไปเป็นทาสของกิเลส
 - ๓.๒ ต้องปรับปรุงสัมมาทิฐิกันเสียใหม่ ไม่เห็นกงจักรเป็นดอกบัว
 - ๓.๓ ต้องยึดหลักสัมมาทิฐิ ไม่เมาปรัชญา มีสติปัญญาเพื่อ
 - ๓.๔ ต้องระดมปรับปรุงทางศีลธรรมกันเป็นการใหญ่ เพราะว่าได้เสื่อมทรามลงจนไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นศีลธรรม
 - ๓.๕ ต้องมีระบบการเมืองแบบธัมมิกสังคมนิยม

อาจเห็นได้ว่า การเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม ของผู้ใช้อำนาจรัฐ และนักการเมือง จะเป็นการใช้อำนาจอธิปไตย ที่กระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน และมีเมตตากรุณาต่อกัน ซึ่งรวมถึงระบบการปกครองที่เรียกว่า ประชาธิปไตย เป็นความจำเป็นเร่งด่วน ที่ต้องสร้างขึ้นในสังคม

ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ

คำพูดนี้เป็นอมตวาจา ทุกครั้งที่ใครก็ตามได้ยินคำนี้ ย่อมนึกถึงท่านพุทธทาสภิกขุ เจ้าของคำกล่าวที่สั้น มีความหมายลึกซึ้ง เห็นภาพพจน์

ระบบศีลธรรมนี้ มันเนื่องกันอยู่กับระบบการเมือง หรือว่าระบบศีลธรรม เป็นรากฐานอันแท้จริงของระบบการเมืองที่ดี ที่จะทำให้โลกนี้มีสันติสุข จนทำให้เห็นว่าระบบการเมืองต้องเนื่องกันอยู่กับระบบศีลธรรมที่ถูกต้อง แล้วก็ชวนขวายทำความเข้าใจในทางศีลธรรม เพื่อเป็นรากฐานของการเมืองที่ถูกต้องต่อไป^๓

สาเหตุที่ทำให้โลกยุ่งเหยิง เพราะระบบการเมือง โดยพิจารณาจาก ๓ ลักษณะ^๔ คือ

๑. ต้นเหตุของปัญหาการเมือง

เพราะการลบล้างบาป หลงใหลในเรื่องความเจริญทางวัตถุนิยมมากเกินไปเป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของความสุขทางเนื้อหนังมังสา แล้วละทิ้งพระเจ้า ละทิ้งพระธรรม จึงทำให้ระบบการเมืองเปลี่ยนไปอยู่ในสภาพที่หมดความสงบ หมดสันติภาพ

^๓ พุทธทาสภิกขุ “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๕๙

^๔ พุทธทาสภิกขุ “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๖๑

๒. ความเจริญของระบบการเมือง

ความเจริญที่เป็นไปแต่ในทางเห็นแต่ส่วนเกิน ละทิ้งศีลธรรม คำว่า “ส่วนเกิน” นี้ มีความหมายมาก เช่น กินเกิน ใช้น้อยเกิน ที่อยู่อาศัยเกินฯ ประชันแข่งขันกัน ความเจริญได้ทำให้ระบบการเมือง หรือระบบการปกครองในโลกเปลี่ยนไป ไปหลงส่วนเกิน แต่มันไม่รู้สึกรู้สึกว่าเกิน เพราะเป็นความต้องการของกิเลส พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ตัณหาคือความอยาก มันเป็นกระแสที่ไหล ไม่มีแม่น้ำ กระแสน้ำใด ๆ จะเปรียบได้ แล้วมันก็ไม่มีการสิ้นสุด ความอยากไม่มีที่สิ้นสุด” มีกษัตริย์ในพระบาลี ข้อหนึ่ง ว่า “ต่อให้ภูเขากลายเป็นทองคำไปทั้งลูก ๆ นี่ทั้งสองลูก ก็ไม่พอแก่ความต้องการของมนุษย์คนเดียว”

มหาตมะคานธี ก็เคยกล่าวว่า “ทรัพยากรบนโลกนี้มีเพียงพอให้ทุกคนบริโภค แต่ไม่พอสำหรับคนโลกเพียงคนเดียว”^๕

ฉะนั้นระบบการเมืองนั้นแหละ มันจะทำให้โลกนี้เวียนหัว ปั่นป่วน จนไม่รู้ทิศเหนือทิศใต้

๓. ความพัวพันกันระหว่างระบบการเมือง

การผูกพันกันระหว่างมนุษย์หรือระหว่างระบบการเมืองทั้งหลายมีหลายทางเช่น ประโยชน์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นปัจจัยให้แก่กันและกัน ต่างฝ่ายต่างอาศัยกันและกัน แม้ที่เป็นข้าศึกแก่กันยังต้องมาพัวพันเกี่ยวข้องกัน

อย่างระบบเสรีประชาธิปไตย กับคอมมิวนิสต์ ต่างก็ต่างกันไป อีกทางหนึ่งก็ติดต่อกัน สัมพันธ์กัน จะล่อหลอกเอาประโยชน์จากกันและกัน พัวพันกันทั้งอย่างคนโกงและอย่างซื่อตรง ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

นี่เป็นทั้งการสนับสนุนและการทำลาย เป็นการพัวพันที่น่าสังเวช ความจำเป็นบังคับให้ต้องทำอย่างนี้ ธรรมก็ไม่มีในโลก ธรรมก็ไม่มีสำหรับที่จะครองโลก

ระบบธัมมิกสังคมนิยม : ระบบที่ถือเอาประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก^๖

ทำอย่างไรจะให้โลกนี้มีสันติภาพ โลกจะต้องมีระบบการปกครอง ที่ไม่เห็นแก่ตัวคนและให้ประกอบไปด้วยธรรม ถ้ายังไม่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ก็เรียกไว้ก่อนว่า “ระบบธัมมิกสังคมนิยม”

สังคมนิยม แปลว่า เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ ไม่เห็นแก่ตัว

ธัมมิกสังคมนิยม: ระบบที่ถือเอาประโยชน์ของสังคมเป็นหลักและประกอบไปด้วยธรรม

เป็นระบบที่เห็นแก่ผู้อื่น จึงไม่กอบโกยเอาส่วนเกิน ให้สังเกตคำว่า “ส่วนเกิน” ให้ดีๆ เพราะว่าตนเองก็กำลังกอบโกยเอาไว้มาก โดยที่มันไม่รู้สึกรู้สึกว่ามันเป็นส่วนเกิน

ปัญหาของมนุษย์ : โลกมนุษย์เรานี้ มันเกี่ยวกันอยู่กับส่วนเกิน^๗ ส่วนธัมมิกสังคมนิยม ไม่ให้โอกาสแก่บุคคลเพียงคนเดียว สามารถกอบโกยส่วนเกิน ถ้าผลิตขึ้นมาเกินต้องช่วยเหลือผู้อื่น เอาไว้ลำพังตัวเอง

^๕ พิเชษฐ พัฒนโชติ ผู้รวบรวม

^๖ พุทธศาสนิกชน “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๘๓

^๗ พุทธศาสนิกชน “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๘๖

เป็นบาป บาปอย่างที่ว่านายทุนถูกสาปอย่างที่ว่านายทุนถูกสาป ซึ่งพระเยซูตรัสว่า “จงอุฐะเข้ารัฐเข้ม ง่ายกว่าจงนายทุนไปหาพระเจ้า” ต้องจัดการส่วนเกินให้ถูก อันนี้เป็นประชาธิปไตยแน่นอน^๘

มาตั้งต้นระบบธัมมิกสังคมนิยมกันเถิด^๙

๑. เริ่มตั้งแต่เด็ก เยาวชน ต้องได้รับการศึกษาอบรมที่ดวงวิญญาณยิ่งกว่าการรู้หนังสือเด็ก ต้องได้รับการฝึกฝนให้เห็นแก่ผู้อื่น อย่าเอาส่วนเกิน ต้องเจียดเลือดเนื้อของตัวออกไปช่วยผู้อื่น
๒. คนหนุ่มสาว ต้องมีความรู้ ว่า กิน กาม เกียรติ มั่นเป็นส่วนเกิน มั่นให้โอกาส กิเลส เป็นทาสกิเลส ต้องให้พอดี เรียกว่า กินอยู่เพื่ออยู่ได้ หรือการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ ต้องคิดว่าเราเกิดมาเพื่อช่วยทำโลกนี้ให้งดงามด้วยเหมือนกัน
๓. บิดามารดา ขอให้แม่เป็นแม่ พ่อเป็นพ่อ ปัจจุบันนี้ไม่มีใครหลอเลี้ยววิญญาณ ไม่มีใครสนใจที่จะเลี้ยงดูให้เป็นลูกของพระธรรม, ลูกของพระพุทธเจ้า, พ่อแม่ชิงกันหาเงินมากๆ พ่อแม่ต้องย้ายอยู่เสมอว่าการเกิดมานี้เพื่อทำให้โลกนี้งดงาม ไม่เอาส่วนเกิน ถ้ามีส่วนเกินต้องสงเคราะห์ผู้อื่น
๔. พระเจ้า พระสงฆ์ ภิกษุสามเณร ต้องเป็นผู้นำวิญญาณที่ดี คือเป็นปูชนียบุคคล ประพฤติตรงตามหลักของพระพุทธเจ้า ไม่เอาส่วนเกิน
๕. สู้ตาย ระบบการปกครอง คนต้องแบ่งเป็นวรรณะ แต่ละวรรณะ ต้องบริสุทธิ์ผุดผ่อง วรรณะนี้เล็กไม่ได้, วรรณะโดยชาติโดยกำเนิดเล็กได้, แต่วรรณะโดยกิจกรรม การงานที่ทำ เล็กไม่ได้ ถ้าทำนาก็ต้องเป็นชาวนา ,รับราชการก็ต้องเป็นข้าราชการ, ถ้าเป็นผู้ปกครองก็ต้องเป็นวรรณะปกครอง แต่ทุกวรรณะต้องมีความมุ่งหมายตรงกัน ทำตัวเป็นคนของพระเจ้า คนของพระธรรมแบ่งหน้าที่กัน เพื่อผลอย่างเดียวกัน

ต้องจัดระบบการเมืองเสียใหม่ ไม่เหมือนใคร ไม่เหมือนคอมมิวนิสต์ ไม่เหมือนเสรีประชาธิปไตย ไม่เหมือนนายทุน ไม่เหมือนกรรมกร ไม่เหมือนอะไรหมด เพราะทุกระบบนั้นยังกอบโกยส่วนเกิน

ถ้าทำอย่างนั้นก็จะมึระบบที่เรียกว่า “ธัมมิกสังคม” เห็นแก่สังคมเป็นใหญ่ตามวิถีทางของธรรม

ธรรม สำหรับนักการเมือง^{๑๐}

๑. ธรรม ซึ่งตรงตามธรรมสัจจะ แห่งความหมายของคำว่า การเมือง
๒. นักการเมืองแท้ เป็นปูชนียบุคคล (อยู่ในเครื่องของโพธิสัตว์)
๓. เป็นคนของพระเจ้า เช่นเดียวกับ โพธิสัตว์ทุกองค์

^๘ พุทธศาสนิกฯ “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๑๑๘

^๙ พุทธศาสนิกฯ “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๑๒๐

^{๑๐} พุทธศาสนิกฯ “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๑๕๓

๔. เป็นสัตว์บุรุษ ชนิดที่จะประกอบกันเป็นสภา
๕. จัดระบบการเมืองของตน ให้ยังคงประกอบด้วยธรรมอยู่เสมอๆ
(ไม่ว่าจะระบบเผด็จการ – ราชาธิปไตย-ประชาธิปไตย ระบบไหน) โดยหลัก
 - ก. สัตว์ ท. เป็นเพื่อนทุกข์ ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น
 - ข. มนุษย์ต่างจากสัตว์ ตรงที่มีมนุษยธรรม
 - ค. การเมือง คือการจัดการมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์กันอย่างถูกต้อง
 - ง. สิ่งทั้งปวงมีเหตุ (ตามกฎอิทัปปัจจยตา) ไม่มีว่าคนบ้าคนตาย แต่จะแก้ไขที่ต้นเหตุ คือการศึกษา, ไม่มีปัญหาเฮโรอิน (มั่วค่าคนผลิต) ไม่มีปัญหาสังคมอื่นๆ

เราต้องการประชาธิปไตยที่^{๑๑}

๑. ทำให้เกิดความรัก สามัคคี เป็นเพื่อนร่วมเกิดแก่เจ็บตาย ที่เป็นความมุ่งหมายของศาสนา
๒. ทำให้เกิดการเชื่อฟัง ที่ดีกว่าในหมู่สัตว์เดรัจฉาน
๓. ทำให้เกิดการเสียสละ เพื่อธรรม
๔. ทำให้ทำงานเพื่องาน เพื่อหน้าที่ หรือเพื่อธรรมนั่นเอง
๕. เคารพความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิ อย่างแท้จริง
๖. เห็นสังคม หรือส่วนรวม มีค่ายิ่งกว่าส่วนบุคคลหรือส่วนตัว
๗. ที่ไม่ฝืนหลักธรรมชาติ หรือศาสนา (โง่กว่าตัวเองเจริญแล้ว)

สรุป คือ มิใช่ประชาธิปไตย ที่ตั้งขึ้นและควบคุมโดยคนเห็นแก่ตัว แต่ต้องเป็น

“ประชาธิปไตยสังคมนิยม” โดยธรรม โดยวิธีเผด็จการ ฯลฯ อะไรก็ได้ทั้งนั้น และที่ไม่ขัดธรรมชาติ ก็คือ **ธรรมราชาธิปไตย** นั่นเอง

เป็นไปได้ไหมที่เราจะมีการปกครองโดยธรรมราชาที่ไม่อาจเรียกว่า ประชาธิปไตย หรือสังคมนิยม แต่เป็น **ธัมมาธิปไตย** หรือ พุทธา-ธรรมา-สังฆา-ธิปไตย หรือเมตตาธิปไตย ฯลฯ

การเมืองไทยในขณะนี้ ต้องการ “ธรรมาธิปไตย” อย่างมากที่สุดเท่า^{๑๒}

เรามาทำงานนี้ งานการเมือง แต่เราทำธรรมะ ใครจะด่าว่าเรา เราก็เข้าใจในความคิดความเห็นของเขา เราเห็นใจคนที่เห็นว่าเราไม่ควรทำ แต่เรามีความจริงในใจ ไม่ได้ทำเสียหาย เราแน่ใจว่าเราทำสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทยขณะนี้ การเมืองไทยมันขาดธรรมะจริงๆ

เราเรียกร้องหาธรรมะ เราพยายามมาพาคนนำธรรมะเข้ามาใส่ลงไปในการเมือง เอาธรรมะเข้ามาใส่ในงาน งานการเมืองเป็นงานอนวัชชะ เป็นงานสำคัญของประเทศ ที่ไม่ควรจะต้องติเตียนกันได้ แต่การเมืองทุกวันนี้ น่าติเตียนมัยละ...? มันสุดเลวร้ายแล้วจริงๆ

คนผู้ไม่รู้ไม่มีเข้าใจก็ไม่รู้ว่าอะไรเลวร้าย การเมืองไทยทุกวันนี้ เลวร้าย เลวซับซ้อนที่คนไม่รู้หลงว่าดีด้วยซ้ำการเมืองต้องการธรรมะอย่างจำเป็นและรีบด่วนที่สุด

^{๑๑} พุทธทาสภิกขุ “การเมืองคืออะไร ?” หน้า ๑๖๖

^{๑๒} สมณะโพธิรักษ์ “เราคิดอะไร” ครอบรอบ ๑๗ ปี ถ้าไม่ออกรบจะไม่พบสักจะ หน้า ๒๖๕

ไม่มีระบอบการปกครอง ที่เรียกว่าธรรมาธิปไตย^{๑๓}

สับสนมาตลอด คือไปพูดให้ธรรมาธิปไตยเป็นระบบแล้วมันมีที่ไหนระบบธรรมาธิปไตย ที่จัดตั้งวางไว้ว่าให้ทำอย่างนั้นๆ

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครอง แล้วยังมีการแยกประเภทว่าเป็นแบบไหนๆและในประเภทที่จัดอยู่ก็ต่อมาให้มาแจกแจงว่าจะจัดตั้งอย่างไร มันมีระบบที่กำหนดไว้หมดว่า มีการเลือกตั้งอย่างนั้นๆ มีกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างนั้นๆ ฯลฯ ต้องดูตรงนี้ จึงต้องชดก่อนว่าธรรมาธิปไตยเป็นอะไร มันเป็นระบบหรือเปล่า

แม้แต่ในสังฆะ การปกครองสงฆ์ก็ไม่ได้มีระบบธรรมาธิปไตย การปกครองคณะสงฆ์ไม่ได้เรียกว่าธรรมาธิปไตย คำว่า “ธรรมาธิปไตย” ไม่ได้ใช้เป็นแบบแผนการปกครอง

ธรรมาธิปไตย เป็นเกณฑ์ตัดสินใจ^{๑๔}

ที่นี้ธรรมาธิปไตยคืออะไร มันก็คือ **หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบบการปกครองนั้น**

บุคคลที่ไปร่วมประชุมสงฆ์ หรือไปเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมประชาธิปไตยใดๆก็ตามนั้น ตัวเขาเองแต่ละคนอาจจะใช้เกณฑ์การตัดสินแบบอรรถาธิปไตย หรือแบบโลกาธิปไตย หรือแบบธรรมาธิปไตย ก็ได้

ลองมองดูปฏิบัติการในกิจกรรมของระบบประชาธิปไตยสิ แค่เลือกตั้งนี้ ชาวบ้านแต่ละคนก็มีเกณฑ์ในการตัดสินใจของตัวเอง

ชาวบ้านที่มาเลือกตั้งนั้น ถ้าคนไหนตัดสินใจโดยเอาตัวเป็นใหญ่ เอาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นใหญ่ ตัดสินใจลงคะแนนโดยเอาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก นี่ก็คืออรรถาธิปไตย อะไรจะเกิดขึ้น

ถ้าชาวบ้านคนไหนได้แต่คอยฟังเสียงนิยม เรียกว่าไปตามกระแส ไม่มีหลักของตัวเอง ตัดสินใจลงคะแนนแบบเฮ้ไปตามพวก ก็เป็นโลกาธิปไตย อะไรจะเกิดขึ้น

ที่นี้ ถ้าชาวบ้านแต่ละคนที่จะเลือกตั้งนั้น ตัดสินใจโดยตรวจสอบเรื่องราว สืบค้นความจริง หาข้อมูลให้ชัดเจนถ่องแท้ ใช้ปัญญาพิจารณาว่า ผู้สมัครคนไหนเป็นคนดี ประพฤติถูกต้องสุจริตชอบธรรม มีปัญญา มีความสามารถ มุ่งหน้าทำประโยชน์แก่ส่วนรวม แก่สังคมประเทศชาติ ก็ตัดสินใจลงคะแนนไปตามเกณฑ์ของความดีงามความถูกต้องนั้น นี่ก็คือเป็นธรรมาธิปไตย แล้วอะไรจะเกิดขึ้น

แต่คนที่มาร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อย่างเช่นชาวบ้านทุกคนที่มาเลือกตั้งพอตัดสินใจถูกต้อง แต่คนนั้นก็ป็นธรรมาธิปไตยแล้ว ใช่ไหม ถ้าแต่ละคนเป็นธรรมาธิปไตยอย่างนี้ละก็ ประชาธิปไตยก็ดีได้แน่เลย

ไม่ว่ากิจกรรมการปกครองระบบไหนก็ตาม ก็เป็นอรรถาธิปไตย หรือโลกาธิปไตย หรือธรรมาธิปไตย ได้ทั้งนั้น แล้วแต่เกณฑ์ในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจที่จะตัดสินใจ แต่ที่นี้ ถ้าเป็น

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) “ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ” หน้า ๑๑

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) “ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ” หน้า ๑๓

ประชาธิปไตย ก็ประชาชนทุกคนนั่นแหละ มีอำนาจที่จะทำการตัดสินใจและในการตัดสินใจนั้น แต่ละคนก็มีเกณฑ์ในการตัดสินใจของตัวเอง

ธรรมาธิปไตย จึงสำคัญ ก็เพราะมันเป็นเรื่องของการใช้อำนาจตัดสินใจ ใครมีอำนาจในการตัดสินใจ ก็ต้องให้คนนั้นตัดสินใจบนฐานของธรรมาธิปไตย คือตัดสินใจด้วยเกณฑ์ของธรรมาธิปไตย

ตัดสินใจด้วยปัญญา โดยมีเจตนาเป็นธรรม คือ ธรรมาธิปไตย^{๑๕}

เมื่อเป็นประชาธิปไตย หลักบอกว่าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน เมื่ออำนาจตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน ก็ต้องให้ประชาชนตัดสินใจอย่างถูกต้อง คือต้องมีธรรมาธิปไตย

ก็จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจในการตัดสินใจนั้น ทำการตัดสินใจด้วยปัญญาโดยมีเจตนาที่เป็นธรรม และตรงนี้คือ **ธรรมาธิปไตย**

ตรงนี้คือหัวใจเลยนะ อย่าไปนึกว่าไม่สำคัญ เพราะว่าอำนาจตัดสินใจ คือหัวใจของการปกครอง และเป็นตัวกำหนดระบบการปกครอง ใครมีอำนาจในการตัดสินใจ ก็ต้องให้ตัดสินใจด้วยธรรมาธิปไตย

แต่ไม่จบแค่นี้ เมื่อก็ได้บอกว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยก็คือการตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน แต่ระบอบประชาธิปไตยของเรา ไม่ใช่เป็นประเภทประชาธิปไตยแบบตรง ที่ประชาชนใช้อำนาจเองโดยตรง เรามีประชาธิปไตยแบบตัวแทน เรื่องจึงมีต่อไปว่า มีคนที่ใช้อำนาจตัดสินใจแทนประชาชน หรือในนามของประชาชน

คนผู้นี้จะต้องใช้อำนาจตัดสินใจ โดยสามารถพูดได้เต็มปากว่า เพื่อประชาชน ในนามของประชาชน หรือแทนประชาชน โดยที่ว่ามันเป็นการตัดสินใจที่เป็นธรรม ก็คือการตัดสินใจเป็นธรรมาธิปไตย

ที่พูดนี้หมายความว่า มันไม่ใช่จบแค่ว่าประชาชนใช้อำนาจตัดสินใจ แต่มีคนที่ใช้อำนาจตัดสินใจในนามของประชาชนและตรงนี้ก็คือเรามีผู้นำ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีนี้เขาตัดสินใจในนามของประชาชน หรือแทนประชาชนทั้งหมด เพราะว่าเป็นตัวแทนของประชาชน คือผู้แทนราษฎรที่มีอำนาจตัดสินใจ ได้เอาอำนาจตัดสินใจไปมอบไว้ที่นายกรัฐมนตรี

สรุป

ทุกวันนี้ สังคมไทยมีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมและปัญหาทางการเมือง คนจนยิ่งมากขึ้น ขณะที่คนรวยก็ยิ่งร่ำรวยขึ้น ความเหลื่อมล้ำยิ่งถ่างออกกว้างขึ้น คนส่วนใหญ่ไร้ที่ทำกิน ขณะที่คนส่วนน้อยกักตุนที่ดินไว้ และที่ดินถูกทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า รัฐไม่มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรให้มีมูลค่า ให้เกิดการผลิต การทุจริตเกิดขึ้นในทุกวงการ แม้กระทั่งในโครงการคนไร้ที่พึ่ง ,โครงการอาหารกลางวันเด็ก,ตลอดจนในวงการสงฆ์ ไม่จำเป็นต้องพูดถึง เรื่องทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย และแย่งชิง ยังไม่ต้องพูดถึงปัญหาเล็กๆน้อยๆอีกมากมาย เช่นปัญหาการจราจร ,ปัญหาขยะมูลฝอย,ปัญหาการบริโภคที่ขาดสุขลักษณะ,ปัญหาการหลอกลวงประชาชนในรูปแบบต่างๆ

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) “ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ” หน้า ๑๗

สิ่งเหล่านี้เชื่อว่า จะยิ่งเพิ่มมากขึ้น จนมีคนบางกลุ่มตั้งคำถามว่า ประเทศนี้ ระบบการปกครองที่เหมาะสมที่ควรจะเป็นระบบประชาธิปไตยอีกหรือไม่ เมื่อดูประเทศอื่นๆเช่นสิงคโปร์ ที่พัฒนาการเกือบทุกด้าน กลับมีผู้นำที่อาจถูกเรียกว่า เป็นเผด็จการด้วยซ้ำ เพราะรัฐบาลมีเสียงข้างมาก โดยที่แทบจะไม่มีฝ่ายค้านเลย ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ เพียงพรรคเดียวกลับมีความเจริญในเกือบทุกด้าน

หลิวเฮ่อ ^{๑๖} ที่ปรึกษาของประธานาธิบดีหลี่จิ้นผิงของสาธารณรัฐประชาชนจีน กล่าวว่า “จีนไม่อาจเดินตามเส้นทางประชาธิปไตยแบบตะวันตก, การที่อังกฤษถอนตัวจากสหภาพยุโรปและการบริหารสไตร์ลูกบ้าของโดนัลด์ทรัมป์ ยิ่งทำให้จีนมั่นใจว่า พุนิยมแบบตะวันตกไม่ใช่สูตรสำเร็จอีกต่อไป

บทความนี้ได้นำเสนอ สิ่งที่น่าทึ่งประเทศไทยพยายามสอน พยายามบอก พูดกันก็หลายครั้งว่า ไทยเรามีวัฒนธรรมของเรามาช้านาน เรามีปรัชญาการปกครองที่ได้รับจากพระศาสดาเอกของโลก คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า มากกว่า 2,600 ปี แล้ว ยิ่งการปกครองที่ประชาชนจะอยู่อย่างมีความสุข ต้องเป็นการปกครองที่ประกอบด้วย **ธรรม**

ประชาธิปไตย เป็นระบบการปกครองที่ต้องอยู่ในสังคมไทยต่อไป แต่จะทำอย่างไรให้การปกครองนั้นมีธรรม มีการกระทำเพื่อคนอื่น เพื่อคนส่วนใหญ่ โดยลดความเห็นแก่ตัวลง โดยการคำนึง และการกระทำที่เป็น “**ธรรมาธิปไตย** ”

^{๑๖} พิเชษฐ พัฒนโชติ ผู้รวบรวม

บรรณานุกรม

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ:ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ๒๔๗๕-๒๕๐๐ อุดมการณ์ชาติและประชาธิปไตย
หน้า ๖๙- ๗๙

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) “ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ” หน้า
๑๑,๑๓,๑๗

พิเชษฐ พัฒนโชติ ผู้รวบรวม

พุทธทาสภิกขุ. การเมืองคืออะไร?: หนทางรอดของมนุษย์ คือ ธรรมมีสังคมนิยม ,
หน้า ๕๙,๖๑,๘๓,๘๖,๑๑๘,๑๒๐,๑๕๓,๑๖๖

สมณะโพธิรักษ์ “เราคิดอะไร” ครบรอบ ๑๗ ปี ถ้าไม่ออกรบจะไม่พบสังฆะ หน้า ๒๖๕

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ชื่อบทความ ประชาธิปไตย : จำต้องมีธรรมาธิปไตย

จัดทำโดย นายพิเชษฐ พัฒนโชติ
รหัส.....

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ